

Un fantasma recorre el comunisme

El comunisme a Europa occidental viu actualment una falta de definició. A França, Espanya i Itàlia, ser comunista ja no sembla una opció clara ni, cosa pitjor, políticament viable. Però potser és aquesta condició d'opció indesitjable la clau del seu renaixement.

Al Partit Comunista Francès són quatre els corrents interns reconeguts que voten per separat la major part del temps al Parlament. A l'estat espanyol, les divisions van estretament lligades a la realitat plurinacional: el cas galleg i català ho acaben de demostrar. A Itàlia, el Partit Comunista és capaç de provocar una crisi governamental, per fer-se literalment enrere l'endemà. Els uns han abandonat el socialisme marxista com a discurs polític i els altres encara no.

Si és cert que en política la realitat s'imposa quan els partits no s'hi adapten, el comunisme occidental europeu viu els seus moments més incerts des que es va descobrir que Stalin no era el dirigent que tots havien somniat. Però, al mateix temps, ara té l'oportunitat d'expressar-se sense la pesada càrrega de la Guerra Freda i del control de Moscou.

A Itàlia, amb el triomf de l'esquerra a començament d'any, i després a França, abans de l'estiu, els comunistes tenen una oportunitat històrica de retrobar aquest camí perdut, amb un sistema que no acostuma a fallar mai: l'exercici del poder.

El cas més dramàtic i urgent és sens dubte el francès. La renovació del PCF, empresa ara fa tres anys, ja n'havia fet el partit amb més debat intern de tot el panorama polític europeu. Però en un partit que continua preconitzant la lluita de classes i el marxisme com a única clau d'anàlisi històrica debat intern acostuma a voler

dir picabaralles entre reis de taifes, a l'espera inevitable que un esdeveniment extern acabi imposant la ruptura.

El PCF, que fins fa sis mesos semblava abocat a perdre vots lentament, en profit sobretot del Front Nacional, ha obtingut inesperadament una ocasió d'encarar-se d'una vegada per totes amb la

El comunisme, des d'un punt de vista sociològic, potser no ha estat mai tan a la vora de la seva missió com en l'Europa actual.

seva pròpia realitat i amb les seves aspiracions. Fa sis mesos ningú no apostava un franc per les seves possibilitats, i ara tenen ministres en carteres tan importants com la de Treball. La decisió de formar coalició governamental amb el Partit Socialista fou presa ràpidament, tan ràpidament com hi va obligar la sorpresa dels resultats electorals. Però la feina va quedar a mitges, perquè el PC francès viu en aquests moments un procés paradoxal, però no tan estrany en el joc polític: la d'una

cúpula dirigent que busca noves direccions amb esforços titànics i una base política que sembla en ocasions abocada al suïcidi.

Nous panorames. Totes dues posicions són comprensibles en la França actual. Amb un índex de desocupació que no fa sinó pujar, amb la degradació social als barris obrers i amb una cursa europeïsta que sempre ha vist amb hostilitat, l'electorat potencialment o antigament comunista se sent desorientat. D'una part s'ha acabat la justificació històrica de l'enfrontament Est-Oest. D'una altra, la immigració ha dibuixat un nou panorama social per a les classes baixes en què els estrangers ja no vénen a demanar la solidaritat internacionalista, sinó a competir en el món laboral i a demanar els drets que els pertocuen per fer la feina que ningú no vol fer. En ambdós casos el Front Nacional té el camp abonat per a endur-se fins al 40% dels vots tradicionals del PCF, segons que anuncien, alarmats, els experts polítics.

Dirigir un partit comunista en què alguns dels seus intel·lectuals (no pas els més distingits, òbviament) passen un bon dia col·laborant en revistes d'ultradreta, i en què els militants són capaços d'organitzar vagues salvatges que paralitzen la vida econòmica del país, no deu ser gaire agradable. Robert Hue, el secretari general del Partit, ja va tenir ocasió de comprovar-ho en el darrer congrés general del PCF de final

ARXIU / EFE

ARXIU / EFE

d'estiu, quan li va costar enormement d'obtenir l'aprovació de la base del partit a la seva decisió d'entrar al govern adoptada uns mesos abans. Però el drama d'Hue és que el lema de "renovar-se o morir" és més veritat que mai en el seu cas, perquè l'amenaça lepenista és immediata.

El cas espanyol potser es podria descriure a la inversa: una base social desitjosa de canvis, i una cúpula dirigent que encara no ha assimilat aquesta tendència. També s'hi poden trobar raons plausibles, si es vol: Anguila considera que aquests últims anys la corrupció política deguda al govern del PSOE ha estat massa greu per a aflluïr la pressió. La recent crisi gallega, que ha acabat arrossegant els socis catalans d'Izquierda Unida, ha demostrat que la pressió social i dels mitjans de comunicació encara és més forta que no la popularitat d'Anguila, que continua essent un líder social àmpliament valorat.

L'opinió pública espanyola s'ha convertit aquests últims quinze anys en una barreja tan curiosa de permissió i d'intolerància com ho és la societat mateixa. El comunisme continua tenint un capital d'honradesa acumulat durant quaranta anys de resistència al franquisme, però a mesura que el temps passa aquesta herència es va diluint en un corrent històric cada vegada més mediatitzat i ac-

ARXIU / EFE

celerat. No hi ha temps per al passat, si no és per a recordar l'experiència traumàtica, però llunyana, dels països de l'Est, tal com s'encarreguen de repetir ara i adés els mitjans de comunicació.

Però també hi ha un altre motiu d'enfrontament amb la resta de la classe política, i és Maastricht, com en el cas del comunisme italià, que va ser a punt de fer fracassar el primer govern d'esqueres en dècades per culpa de les restriccions pressupostàries que imposa aquesta cursa europea que ningú no sap amb certesa on va.

Ara, les curses cegues mai no han tingut una direcció clara, precisament perquè són experiències inèdites. Els comunistes ho saben, o com a mínim haurien de saber-ho: en teoria ells han treballat amb utopies des de fa més de cent anys. Potser, al capdavall, aquest tractat mal escrit i pitjor executat

és en aquests moments l'únic motiu de debat polític a l'Europa veritablement útil, perquè imposa una utopia a una realitat ben galdosa. Una realitat de pobresa que es compta per milions de persones i de desigualtats creixents.

El comunisme, des d'un punt de vista sociològic, potser no ha estat mai tant a la vora de la seva missió com en aquesta Europa de final de segle. Abandonats pels intel·lectuals, acuitats per l'extrema dreta i els nacionalismes, obligats a plantar cara al progrés tecnològic i a compartir el treball amb nous estranys, els comunistes de l'Europa occidental poden tornar a recuperar el terreny perdut, si recorden els motius que en van motivar el sorgiment: ser una alternativa a un progrés tan necessari com desbocat.

Jordi Zamora

Dalt, a l'esquerra, membres del PDS, que formen part del govern italià.

Refundació Comunista va estar a punt de provocar la caiguda de l'executiu a causa de les restriccions imposades per Maastricht. A la seva dreta, Robert Hue, secretari general del Partit Comunista Francès, que va aconseguir finalment que les bases aprovaren l'acord de govern amb el Partit Socialista. Baix, Julio Anguila. El comunisme espanyol continua tenint un capital d'honradesa acumulat pels anys de resistència antifranquista.